

ZÁPIS O PRVNÍ VÁLCE ANEB VOJENSKÁ ANABÁZE JAKUBA PLACHÉHO

VI. ČÁST

Předešlé části těchto autentických vzpomínek na první válku a ruské zajetí bílkovského rodáka Jakuba Plachého najdete v Dačickém zpravodaji (listopad – únor), část V. již v Ozvěnách jihozápadní Moravy. Všechny části těchto zápisků naleznete na webových stránkách Městského muzea a galerie v Dačicích v záložce Články.

Rok 1915 - v ruském zajetí

Šli jsme na čaj, bulky jsme snědli každý dvě a pak jsme šli pěšky 16 verst. Bylo nám divné, proč chodí pěšky, když se tam pěšky nechodilo, koně měli. Vyrozuměli jsme, že již několikrát byl v Balašově a vracel se s prázdnou, tak šel tentokrát pěšky s předpokladem, že tam zase nic nebude. Po cestě jsme zmokli a schovali se pod most. Přišli jsme do vsi, bydlel v první ulici. Ulice se jmenovala Rozbojiště a takových velkých ulic tam bylo 12. Měli půst a tak jsme dostali polévku s nudlemi jen z mouky, tak hustou, že dřevěná lžíce v ní stála. Nezvyklé jídlo. Ukrojili jsme si pšeničný chléb, dali k tomu čaj a najedli se. Večer nás uložili do tilegy (vozu) pod úzkou kolnu. A divili jsme se, že se uložili pod zástřeším a jak říkali, někdy také zmokli. Ptali se, kdo z nás umí kosit a Franta, že neumí. Ráno, když jsme byli už vzhůru, viděli jsme, jak do tilegy snášeli dříví, vodu, dlouhé vidle a živobytí. Pochvíli vyzvedli Frantu, aby si sedl, zapřáhl a jeli. Po jejich odjezdu zapřáhl novou tilegu a zase tam nanášeli živobytí a také kosa, soudek vody. Pochopil jsem, že pojedeme kosit, také jsem pochopil, že kvůli mně vezmou sklenku na slunečnicový olej. Pochopil jsem, že na něco čekají. Já už bych si ukrojil chleba a oni nic. Najednou se spěchem přivedli koně, zapřáhl, nasedli jsme tři, přisedl k nám mladík a jeli jsme. Vyjeli jsme ven a dostali se do řady tileg se stejným nákladem – nebylo vidět začátku ani konce. Jeli jsme asi verstvu do luk a pak se začaly oddělovat skupiny. Zastavili jsme společně s jednou skupinou a začali síct malý plácek. Postavili vojku, podepřeli togou a vařili snídani na louce. Sluníčko už hrálo, rosa pryč a my pořád ještě nesekli. Bošák naklepal kosa a když bylo uvařeno, slili „šti“ a dali mi lžíci, abych ochutnal. Bylo to hodně trpké. Nalil jsem si do krůžky vody, ukrojil kus chleba, který byl měkký, a když se vysypala kaše, opakoval jsem to a pak bylo „ležíš, oddychaj!“. Po chvíli jsme vstali, jeden vzal kartuz a každý vhodil do něj známku a kolikátý se táhla, tolikátý díl jsme sekli – posekli jsme těch kousků za den 18. Já ovšem jsem se divil, jak jsou ty louky veliké, a spočítal jsem si, že tam seče 1200 sekáčů. Louky byly občinné a jen muži nad 12 let měli nárok na jednu duši; do 12 let měli hoši nárok na ½ duše. Před sečením se vždy pohádali a zvolili dělilsčiky a rozdělili louky po stovkách duší. Měli za to kus louky jako náhradu za práci, hubačení na přídavek dílce po desátkách se tvořilo při seči, tím dáváním značek do čepice a losováním. Když se ten kousek posekl, tak každý si nožem do jedné strany vyřízl značku. Každý měl jinou – kozu, kladivo, srp, ptáka a další. Naši měli X (ruské ch – Chramuškin) i jiní měli počáteční písmeno. Sekli tak tři dny do pondělka. Říkali, že sekli i celý týden. Když se ráno sjeli, tak hned jsem se vrátil pro vodku a začínali zpravidla až po obědě. Někdo, že nebyl schopen, tak mu druhí posekli a druhý den se začínalo znova. Skoro každý rok při hádkách padl i život, potlučení se ani nepočítala.

Trochu do dějin. Po revoluci 1905 byla uvolněna část pozemků do vlastnictví jako u nás a sice jen dobrovolně dle toho, po jakých částech se to provádělo. Třeba v Meliku, dle vypravování, byl inženýr, který to prováděl a ten stranil, jak on říkal „čudžencům“ (těm, kteří přistoupili na oddělení) a dal jim lepší pozemky i louky.

Že jsem poměrně dobře spočítal 1200 sekáčů, jsem zjistil za další dva roky, kdy jsem se sekl a losování vedl (v r. 1917). Říkali mi, že bych tam měl zůstat, že bylo klidněji. Tohle byly louky občinné a druhé prý byly o 150 duší větší. Posečené seno se nechalo ležet a dle počasí se třetí den začalo bez obracení svázet – to bylo seno zvané „lungovoj“. Ještě se seklo na najatém rozchodě – byl to majetek šlechty a byly to plochy obrovské. O velikosti vesnice svědčí 12.000 obyvatel a 8.000 koní. Velkostatkářská půda byla prý třikrát větší. Tam se seklo teď již vše strojem a polovina byla pronajata.

Bína jel na rozchod a svázeli tam seno ze stohů. Přijeli domů až ve čtvrtek, a to jsme měli větší díl luk doma. Nebylo toho ani mnoho, místy byly louky hodně suché. Měli jsme nevelký stoh doma, asi tři párové fůry; toto seno se prodávalo. Když přišla zima a já krmil, měl jsem příkaz dvakrát za týden dávat koním seno, já však dával více. Pak jednu neděli odpoledne říkal bolšak, že naložíme seno a pojedeme na bazar. Zmrzlý vršek stohu byl stejný a vybraný nebylo vidět. Když tam pak žádné seno nenašel, odbyl to poznámkou „proto ty naše koně tolik skáčou“. Říkali sousedé, že takové koně nemávali.

Celkem bylo lidu v domě: děda a bábuška, syn Semon, manželka, tři děti, snacha Efroska se synem, snacha Duňka se dvěma dětmi (muž v zajetí v Milovicích). Naši mu poslali peníze a oni je zase dali tam mně. Platili nám 4 ruble měsíčně a dva ruble říkali desátníkovi.

Když se sklídila sena, jel Bína s klukama orat. Do toho, co naorali se 14. Srpna selo žito. Já měl na práci sušení pšenice. Měli 7 plachet a to jsem na všechny plachty vynesl z ambáru pšenici. Nedávalo se jí mnoho, aby se to dalo přehrabovat. Ráno jsem to vynesl, k večeru uklidil a přes den hlídal před slepicemi. Říkali, že takto přesušená slepice vydrží pak skoro 10 let na hromadě. Odhadoval jsem na sýpce na dva vagóny, z toho jsem jeden přesušil. Jinak by pšenici nemohli sypat tak vysoko.

Po orání Bína odešel a sešel jsem se s ním na stanici Bogdanoviči na Urale u naší inženýrské roty. Říkal, že zkusil i hlad v roce 1918.

Ed. Martin Rychlík